

L'ENTESA ESPIRITUAL

Una quasi voluminosa correspondència provocada per un incident foral m'ha confirmat en una vella creença: els lectors catalans, en compensació pels perjudicis espirituals que els afecten a causa de la incontinència dels polemistes polítics, freturen de doctrina i principis. Vull dir que els ciutadans, fins ara dòcils a acceptar la contemporàniament industriosa i infecunda dialèctica dels qui subordinen la causa comunal a la del partit —o dels escamots—, reben com un do celest l'afirmació d'una doctrina i la confirmació d'uns principis.

Puix que és real i verídic amb tanta de minúcia estratègica arribaríeu a creure, si l'adhesió baronívola de tants de ciutadans lleials, silenciosa i franca, no ho desmentís hora per hora, que la mentalitat de la majoria no millora la d'un conserge de societat coral. Les faccions han acumulat tants d'interessos a banda i banda que quan és debatuda la causa major, que és la de la llibertat física del terror i la de la seva grandesa espiritual, és l'espinguet dels coristes i no la veu dura i segura dels caps polítics la que domina el tumult.

Però crec que només la negligència d'uns quants és responsable del fet que les darreres promocions, generoses i idealistes, es trobin, en aquestes hores malencòniques, ombrívolament abandonades. Per tal com aquells interessos acumulats no són llurs interessos ni els de la col·lectivitat. Entre la doctrina i els partits hi ha un mur de gruix; entre els principis i la conducta, un fall. I, de fet, a dreta i esquerra, milers de cors generosos i de voluntats prestes esperen, mans obertes, la llavor fecunda; doctrina, doctrina i principis. I al costat, segurs i dreturers, els doctrinaris i els exegetes.

No costa gaire descobrir, entre els compatriotes formats en les disciplines ciutadanes de la Solidaritat ençà, un vastíssim camp d'entesa. Aquesta entesa l'hem vista practicada, per damunt de les activitats secundàries, dels partits, a moltes de ciutats i viles. A un catalanista li era tan fàcil entendre's, per raons de principi, amb un altre català, que costava comprendre per què militaven en faccions diverses i fins i tot oposades. Per ventura un instant d'equilibri. Però hi havia l'entesa: no calien ni aplecs clandestins, ni estretes de mà ocultes. Ni rondes furtives de sectari: la Pàtria, tothora present, assenyalava el deure de cadascú. Puix que, si és una la doctrina i idèntics els principis, no difereixen, entre progressistes i tradicionalistes, els deures, en tant que és la causa de la comunitat i no la de la facció la posada en diferència.

Això en l'ordre polític estricte, si és que, com s'esdevé entre nosaltres, el plet de la llibertat cal considerar-lo específicament polític i no, fonamentalment, un plet immediat, de voluntat col·lectiva. En l'ordre de l'esperit —el catalanisme en tant que és una cultura—, l'entesa no admetrà subterfugis.

Pressentim aquest perill, més devastador que cap dels altres: hi ha qui, amb tanta d'inconsciència com li vulguem reconèixer, per pobresa moral o per mentalitat de domèstic, o per venalitat, es debat, es belluga (es debaten, es belluguen) per estendre la divisió a la zona fins ara intocada dels interessos de l'esperit. Hi ha qui —i enteneu-me, el «qui» és un anònim— pretén allistar a les l'accions filòsofs, artistes i poetes. Qui pretén fer cultura de facció, art de facció, poesia de facció. Qui, sabedor que són uns quants —uns molts— que han resistit (i resistiran) a lligar la cultura als interessos dels intrigants, posa un zel malaguanyat a fer un impossible d'aquesta entesa, tradicional en el catalanisme genèric, entre els defensors de les realitats espirituals i culturals.

Goso assenyalar el perill als meus amics i col·legues de llevant o de tramuntana, reformistes o conservadors, avantguardistes o quiescents, perquè siguin cauts. La cultura sense un organisme que la protegeixi necessita més que mai l'aportació de tots. I, per sempre, el manteniment d'aquella entesa, glòria fins ara del catalanisme com a moviment d'irradiació cultural, entre els qui, potser més pocs en nombre, defensaran la independència de cultura, amb tants de sacrificis com caldrà i entre l'esbranc dels indoctes, per damunt de tota cristal·lització política. Sempre, és clar, oh ideal suprem!, que aquesta política no sigui ja la mateixa cultura.

J. V. Foix
[1-x-1935]